

SUOMEN TERVEYTTÄ EDISTÄVÄT SAIRAALAT JA ORGANISAATIOT RY TOIMINTAKERTOMUS 2022

Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot -yhdistyksen tarkoituksena on tukea Suomen sairaaloita ja muita organisaatioita terveyttä ja hyvinvointia edistävän näkökulman sisällyttämisessä päivittäiseen toimintaansa. Uudistuvissa sote-rakenteissa korostuu kaikkien toimijoiden yhteistyö terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Toiminnan tavoitteena on lisätä ihmisten kykyä hallita ja parantaa omaa terveydentilaansa ja hyvinvointia. Palveluissa tämä tarkoittaa terveyden ja hyvinvoinnin näkökulman integroimista kaikkeen toimintaan jatkuvan parantamisen periaatteen mukaisesti.

Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot ry on perustettu vuonna 2002.

1. YHDISTYKSEN HALLINTO

Hallitus:

Häkkinen Eeva	ESSOTE	Puheenjohtaja
Häkkänen Paula	HUS	
Jokiranta Jenni	Satasairaala	
Järvi Leea	PPSHP	
Pesonen Karita	Raahen seudun hvky	
Pohjola Minna	VSSHP varapuheenjohtaja	
Puustinen Pekka	PSSHP	
Varjonen-Toivonen Maarit	PSHP	

Hallituksen varajäsenet:

Alatalo Minna	Raahen seudun hvky
Dalbom Linda	VSSHP
Ojala Ellinoora	Siun Sote (tai Poutanen Karri)
Pikkarainen Saara	Kainuun SOTE
Rytkönen Säde	PSSHP
Salmela Ari	Satasairaala
Vuorijärvi Juha	EPSHP

Asiantuntijajäsen:

Kauppinen Tapani	THL (lokakuuhun saakka)
Ylitörmänen Tuija	THL (marraskuusta)

Toimihenkilöt:

Häkkinen Eeva	ESSOTE	Yhdenvertaisuus-, maahanmuutto- ja monimuotoisuusasiat (MED TF)
Peränen Nina	KSSHP	Sihteeri, tiedottaja, HPH-koordinaattori
Piirainen Minna	EKSOTE	Tupakaton Sote -koordinaattori
Sandström Patrick	Filha ry	Kansainvälinen Savuton Sairaala -koordinaattori
Vasankari Tuula	Filha ry	Kansainvälinen Savuton Sairaala -koordinaattori
Koskinen Merja		Hallituksen ulkopuolinen rahastonhoitaja

2. JÄSENORGANISAATIOT

Varsinaiset jäsenet

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden seuran (EKSOTE)

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä (ESSOTE)

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

JIK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä (Ilmajoki ja Kurikka)

Kainuun sote

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä (Soite)

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Lapin sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä Siun sote

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä PSSHP

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä

Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä

Salon kaupunki, Sosiaali- ja terveystoimen palvelut

Satasairaala, Satakunnan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Vaasan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Kannatusjäsenorganisaatiot

Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK) sosiaali- ja terveystieteiden seuran

Kotkan kaupunki

3. YHDISTYKSEN KOKOUKSET

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin koronatilanteen vuoksi Teams-kokouksena 17.3.2022 kello 11.00-12.00. Paikalla oli 15 yhdistyksen jäsentä. Vuosikokous hyväksyi yhdistyksen toimintakertomuksen ja -suunnitelman sekä tulo- ja menoarvion. Tilinpäätös vahvistettiin ja vastuuvapaus myönnettiin hallituksen jäsenille. Vuosikokouksen valitsema hallitus varajäsenineen ja toimihenkilöineen näkyy kohdassa 1.

STESO:n hallitus kokoontui toimintakauden aikana 6 kertaa etäyhteyksillä:

- 19.1.2022
- 16.2.2022
- 17.3.2022
- 14.6.2022
- 27.9.2022
- 17.11.2022

Lisäksi oli yksi sähköpostikokous:

- 7.-16.12.2022

4. STESO RY TOIMINNAN PAINOPISTEET 2022

4.1 Laadukas toiminta

STESO ry uusi jäsenyytensä kansainvälisen HPH-verkoston kanssa kesällä 2022.

Koronapandemian aiheutti edelleenkin muutoksia yhdistyksen toimintaan. Hallitus kokoontui koko vuoden verkkoyhteyksillä ja myös vuosikokous pidettiin etänä. Verkostotapaaminen järjestettiin hybridinä Jyväskylässä, sairaala Novassa 14.6.2022.

Yhdistyksen toiminnassa näkyi vahvasti hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyminen. Vanhat jäsenorganisaatiot lakkaavat ja käynnistimme jo alkusyksystä neuvottelut uusien muodostuvien hyvinvointialueiden kanssa. Tämä työ jatkuu vielä 2023.

Tupakaton Sote-verkosto

Tupakaton Sote -verkoston itsearviointikysely lähetettiin kaikille STESO ry:n jäsenorganisaatioille (21 kpl) ja 13 (62 %) sairaanhoitopiiriä vastasi kyselyyn. Vuoden aikana järjestettiin kaksi Tupakaton Sote-verkoston kokousta Teams-ympäristössä (17.5. ja 15.12.2022). Keväällä kokouksessa käytiin läpi vuoden 2021 auditoinnin tulokset ja keskusteltiin uudesta lyhennetystä auditointilomakkeesta. Syksyn kokouksessa käytiin läpi auditoinnin tulokset sekä keskusteltiin auditointilomakkeen toimivuudesta. Keväällä julkaistiin myös Filha ry:n STESO ry:lle tuottama verkkomateriaali tupakoivan omaisille.

Filha ry on vuoden aikana tuottanut sisältöä valtakunnalliseen tupakka- ja nikotiinivieroituksen verkkokurssille sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille. Verkkokurssi on lyhyt johdanto tupakkavieroituksen puheeksiottoon ja hoitoon ja se tarjotaan käytettäväksi hyvinvointialueilla esim. täydennyskoulutuksessa tai uuden työntekijän perehdytyksessä. Kurssiin voidaan linkata alueellisia ja paikallisia tupakka- ja nikotiinivieroituksen hoitopolkuja ja sovittuja käytäntöjä. Kurssi julkaistaan TerveyskyläPROssa kevään 2023 aikana.

STESO ry on osallistunut Global Network for Tobacco Free Health Care Services -verkoston yleiskokoukseen 16.5.2022 ja Gold Forum seminaariin 19.10.2022. STESO ry osallistui lisäksi Savuton Suomi- 2030 verkoston ohjausryhmään ja tupakastavieroituksen asiantuntijatyöryhmään.

Tupakaton Sote- verkostotoiminnasta ovat vastanneet Reetta-Maija Luhta, Minna Piirainen, Patrick Sandström ja Tuula Vasankari.

TF MED verkostotoiminta

Kansainvälisiä Task Force Migration, Equity & Diversity (TF MED) verkoston toiminnan elvyttämisestä koronanrajoitusten poistuttua keskusteltiin yhteisissä Teams-etäpalavereissa. Palavereja järjestettiin kesän ja syksyn aikana kaikkiaan kuusi kappaletta erilaisilla kokoonpanoilla. Osallistujat olivat Suomesta (Eeva Häkkinen ja Nina Peränen), Belgiasta (Hans Verrept), Italiasta (Antonio Chiarenza) sekä Irlannista (James Glover ja John Nwobo). Muita kokouksia TF MED verkostolla ei ollut vuoden 2022 aikana.

Ravitsemusterveyden edistäminen

STESOn ravitsemustyöryhmän kokoontui vuoden 2022 aikana etäyhteydellä neljä kertaa ja piti työpajan Tampereella 26.9.22. Työryhmä viimeisteli ravitsemusterveyden edistämisen standardit ja työsti niiden pohjalta itsearviointikyselyn. Kysely pilotoitiin Keski-Suomen sairaanhoitopiirin alueen kolmessa kunnassa. Ulla Siljamäki-Ojansuu valmisteli ja edisti STESOn ravitsemusterveyden standardien

sisällyttämistä uudistettavaan valtakunnalliseen Ravitsemushoitosuositukseen. Työryhmä kommentoi sähköpostitse kahdessa kokouksessa tekstiä, jonka jälkeen se hyväksyttiin vuonna 2023 julkaistavaan Ravitsemushoitosuositukseen.

4.2 Yhteistyötahot

Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot ry kuuluu kansainväliseen Health Promoting Hospitals and Health Services (HPH) -verkostoon ja täten myös STESO:n jäsenorganisaatiot kuuluvat yhdistyksen kautta HPH -verkostoon. Yhdistyksen HPH koordinaattori vaihtui, Heli Hätösen tilalle siirtyi Nina Peränen, joka valittiin loppuvuodesta myös Governance Boardiin.

General Assembly kokoontui vuonna 2022 kaksi kertaa: 1.6. ja 25.11.

Yhdistys tekee lisäksi tiivistä yhteistyötä joko itsenäisesti tai jäsenorganisaatioiden toiminnan kautta seuraavien organisaatioiden kanssa:

- Filha ry
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- Aluehallintovirastot
- Kulttuurihyvinvointipooli
- Ravitsemusterapeuttien yhdistys
- Terve Kunta -verkosto
- Savuton suomi 2030 -verkosto
- Task Force Migration, Equity & Diversity (TF MED) verkosto
- Global Network for Tobacco Free Health Care Services -verkosto.

4.3 Viestintä

Yhdistyksen ulkoinen tiedotus tapahtuu verkkosivujen (www.steso.fi) kautta ja niitä pyritään päivittämään säännöllisesti sihteerin toimesta. Yhdistyksellä on twitter -tili, jonka päivittäminen on vaatimatonta. #steso käyttöä jäsenten omista twiiteissä tulisi lisätä.

STESOn näkyvyyttä, esimerkiksi yhdistyksen diapohjan tai logon käyttöä tulisi lisätä entisestään.

4.4 STESO verkoston kasvu ja jäsenistö

XAMK päätti kannatusjäsenyytensä. Muuten jäsenorganisaatioiden määrä pysyi samana, jäsenorganisaatiot muuttuvat vuonna 2023 merkittävästi kun hyvinvointialueet käynnistävät toimintaansa. Useat organisaatiot liittyvät hyvinvointialueisiin mutta toisaalta tulee uusia isoja toimijoita vanhalle HUS alueelle.

5 TALOUS

Yhdistyksen talous on hyvä. Tuloina on jäsenorganisaatioiden jäsenmaksut. Suurimmat menot koostuvat HPH-verkoston jäsenmaksuista.

Koronatilanteen vuoksi toimintaa toteutettiin pääasiallisesti etäyhteyksillä. Kustannukset olivat pieniä.

6 JÄSENGANISAAATIOIDEN TERVEYDEN EDISTÄMISEN TOIMINTAKERTOMUKSET 2022

ETELÄ-KARJALAN SOSIAALI- JA TERVEYSPIIRI EKSOTE

Laadukas toiminta: Maakunnallinen hyvinvointityöryhmä kokoontui säännöllisesti. Työryhmässä oli laaja edustus keskeisistä toimijoista kunnan, elinkeinoelämän, järjestöjen sekä muiden yhteistyötahojen jäsenistä. Hyvinvointialueen valmistelun myötä eri työryhmien kokoonpanoja tarkasteltiin ja auki kirjattiin niiden keskeisimmät tehtävät. Järjestöjen osallisuutta vahvistettiin eri työryhmissä.

STESO- verkostoyhteistyöhön liittyvä lyhyt auditointi toteutettiin ensimmäisen kerran. Kysely lähetettiin useammalle toimialueelle ja vastauksia saatiin kiitettävästi. Savuton sairaala toiminta on hyvin jalkautunut käytäntöön, mutta asiakkaan ohjaamista ja kirjaamista tulee edelleen tehostaa. Nikotiinituotteiden käytön lopettamisen tueksi henkilöstölle järjestettiin kaksi ”tupakka- koulutusta”.

Hyvinvointialueella toimii kaksi hyvinvointivalmentajaa, jotka tarjoavat elintapaohjausta koko maakunnan alueella ravitsemukseen, liikkumiseen, unettomuuden lääkkeettömään hoitoon sekä nikotiinituotteiden käytön lopettamiseen. Asiakasmäärä on kasvanut tasaisesti vuosien aikana. Elintapaohjausta toteutettiin sekä yksilövastaanotoilla, että etävastaanottoina ja uutena aloitettiin Omaolon kautta sähköinen asiointi. Omaolon terveystarkastusta sekä valmennuksia markkinoitiin aktiivisemmin. Hyvinvointivalmentajat toteuttivat myös ryhmätoimintana Verkkopuntari- painonhallintaryhmiä sekä lyhyitä infotilaisuuksia mm. maahanmuuttajille ja pitkäaikaistyöttömille. Terveys- ja hyvinvointiasemilla toimi ELO- elämätaparyhmä, joka toteutettiin myös etänä.

Ehkäisevän päihdetyön koordinoima PAKKA- toimintamallin tarjontatyöryhmä kokoontui säännöllisesti ja ikärajavaltuutujen tuotteiden ostokokeet toteutettiin yhteistyössä LAB ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden kanssa. Etelä-Karjalan yläkoululle tarjottiin vuonna 2022 päihdekasvatuksena Hyvä Mieli!- hankkeessa toteutettu Hyvä mieli syntyy ja voi hyvin ilman päihteitä -oppituntikonkaisuutta.

Viestintä: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta päivitettiin verkkosivuja ja tänne saatiin nostettua mm. elintapaohjaus, kulttuurihyvinvointi sekä hyvä mieli.

Elintapoihin liittyvissä asioissa on eteläkarjalaisille 55- vuotta täyttävillä sekä eläkkeelle siirtyville lähetetty sähköinen kirje, missä kerrotaan terveellisistä elintavoista ja hyvinvointia ja terveyttä edistävästä palveluista. Viestintää on toteutettu henkilöstölle Intran sekä hyvinvointikirjeiden kautta ja kuntalaisille paikallisissa lehdissä, sosiaalisessa mediassa, radiossa sekä eri tapahtumissa.

Minna Piirainen, Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntija (minna.piirainen(at)ekhva.fi)

ETELÄ-POHJANMAAN SAIRAANHOITOPUURI

Laadukas toiminta:

Alueellinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen verkosto kokoontui kolme kertaa. Etelä-Pohjanmaan alueellinen hyvinvointikertomus 2021 ja hyvinvointisuunnitelma 2022–2025 valmistui ja ne hyväksyttiin aluevaltuustossa kesäkuussa 2022. Alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman lisäksi hyväksyttiin kuntakortit ja kulttuurihyvinvointisuunnitelma. Hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan sisältyy myös muita täydentäviä suunnitelmia, kuten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja ehkäisevän päihdetyön alueellinen suunnitelma.

Etelä-Pohjanmaan ehkäisevän päihdetyön alueellista verkostoa koordinoitiin ja sen kautta tuettiin kuntien ehkäisevän päihdetyön koordinaattoreita. Alueellinen ehkäisevän päihdetyön suunnitelma hyväksyttiin.

Alueen ehkäisevän päihdetyön koordinaattoreita ja HYTE-koordinaattoreita tavattiin seutukunnittain ja käyty läpi ehkäisevän päihdetyön alueellisen suunnitelman toimenpiteitä. Tupakasta vieroituksen tuen toimintamalli uudistettiin ja siitä on pidetty osastotunnit Seinäjoen terveyskeskuksen lääkärinvastaanoton ja aikuisneuvolan sekä työttömien terveydenhuollon hoitohenkilökunnalle.

Elintapaohjauksen käsikirja julkaistiin maaliskuussa 2022 palveluketju-sivustolla. Käsikirja tukee ammattilaisia elintapaohjauksen eri vaiheissa ja tarjoaa työkaluja elintapaohjauksen toteutukseen. Taustalla on usean vuoden ajan kestänyt kehittämistyö elintapaohjauksen maakunnallisessa kehittämisverkostossa. Verkosto kokoontui vuoden aikana neljä kertaa.

Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeessa käynnistyi keväällä 2022 lasten, nuorten ja perheiden elintapaohjauksen kehittäminen. Syksyllä 2022 hankkeessa käynnistyi yhteistyö Seinäjoen liikuntapalveluiden kanssa perheiden elintapaohjauspalvelun kehittämiseksi Seinäjoen alueella. Tarkoituksena on luoda elintapaohjauksen palveluketju neuvolasta kunnan liikuntaneuvontaan/elintapaohjaukseen ja lisäksi tuoda ravitsemusterapeuttien osaamista perustasolle. Hankkeessa toteutetaan kaksi tarppivideoita neuvolaan, joiden aiheina ovat allergiat ja raskausdiabetes ja ravitsemus.

Hyvinvoiva Etelä-Pohjanmaa -hankkeessa on tavoitteena osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta kehittää ja ottaa käyttöön monialaisia palveluita (ml. sote-palvelut, liikuntaan, luontoon ja kulttuuriin) liittyviä toimintamalleja. Hankkeessa kehitetään erityisesti kuntien ja järjestöjen helpompaa löydettävyyttä digitaalisella alustalla. Hanke käynnistyi elokuussa 2022 ja päättyy vuoden 2025 lopussa. Hanke on osa Suomen kestävä kasvun ohjelmaa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvä asiantuntijatyö tulee sijoittumaan hyvinvointialueella kehityspalveluihin.

Viestintä:

Viikolla 39 järjestettiin perinteinen Kaappaa kasvis! -viikko, jonka tavoitteena on kannustaa alakoululaisia tutustumaan erilaisiin kasviksiin, hedelmiin ja marjoihin sekä lisäämään niiden syöntiä. Kaappaa kasvis! -viikolle osallistui 36 koulua, 298 luokkaa ja 5271 oppilasta.

Alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman hyväksymisen jälkeen järjestettiin lehdistötilaisuus 22.6.2022, jonka pohjalta Ilkka-Pohjalainen ja YLE uutisoivat aiheesta.

Helmikuussa 2023 vietettävän hyvinvointiseminaarin 2023 valmistelut aloitettiin jo keväällä 2022. Ohjelma valmistui syksyllä ja puhujiksi seminaariin saatiin mm. lääketieteen professori Juhani Knuuti, liikuntalääketieteen professori Jari Parkkari, läänintaiteilija Venla Korja ja Darravapaa Oy:n toimitusjohtaja Lauta Wathén. Seminaarin markkinointi aloitettiin joulukuussa 2022.

Juha Vuorijärvi, hyvinvointikoordinaattori (juha.vuorijarvi(at)hyvaep.fi)

ETELÄ-SAVON SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN KUNTAYHTYMÄ (ESSOTE)

Laadukas toiminta: Alueellinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen monialainen työryhmä kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Kokouspöytäkirjat liitteineen ovat luettavissa Essoten www-sivuilta. Essote osallistui STESO-verkostoyhteistyöhön liittyvään Tupakaton sote auditointiin, joka toteutettiin ensimmäistä kertaa lyhennetyllä lomakeversiolla. Tästä syystä auditoinnin tuloksia ei voida verrata aikaisempien vuosien tuloksiin. Vuoden 2021 syksyllä hyväksytyn yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman pohjalta laadittiin Etelä-Savon hyvinvointialueen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma, joka hyväksyttiin hyvinvointialueen yhteistyötoimikunnan kokouksessa joulukuussa.

Essotessa oli käytössä Exreport -järjestelmään luotuja mittareita, joiden avulla on voitu seurata hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumista käytännössä. Mittareista oli hahmotettavissa, että erilaiset terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät käynnit, esim. terveystarkastukset ja seulonnat eivät elpyneet koronaa edeltävälle tasolle korona-ajan pudotuksen jälkeen. Terveyteen liittyvä ohjaus ja neuvonta vähenivät edelleen noin 0,9 % edellisestä vuodesta. Neuvonnan ja ohjauksen tietosisällöt koostuvat mm. kasvun ja kehityksen, lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen, liikunnan sekä tunnettuun terveysongelmaan, ravitsemukseen ja painon hallintaan, päihteisiin ja riskikäyttäytymiseen, tapaturmien ehkäisyyn tai seksuaaliterveyteen liittyvistä tietosisällöistä. Eräs keskeisimmistä ennalta ehkäisevän toiminnan menetelmistä ovat rokotukset, joiden määrä kääntyi laskuun edellisestä vuodesta. Hienoisesta laskusta huolimatta rokotuskattavuus säilyi kokonaisuutena hyvällä tasolla.

Elintapaohjaus on vakiintunut pysyväksi toiminnaksi ja elintapaohjausverkoston koordinaatio jatkui edellisten vuosien tapaan. Vuoden alkupuolella Essotessa aloitti elintapaohjauksen lääkäri vahvistaen elintapaohjaustoimintaa entisestään. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvä Parasta itää! -niminen hanke käynnistyi vuoden alussa osana laajaa itä- ja kaakkoissuomalaisista hankekonsortiota. Essotessa hankkeen pilottitoiminta kohdentui erityisesti johtoon ja esihenkilöihin, joista 51 osallistui hankkeen tarjoamaan RMP -motivaatiovalmennukseen.

Viestintä: Covid-19 tilanteen jäljiltä monet hyvinvointiin ja terveyden edistämisen verkostoon tai hankkeisiin liittyvät tapahtumat toteutuivat edelleen verkkovälitteisinä tai hybriditoteutuksina mahdollistaen sekä lähi- että etäosallistumiseen. Essote ja Etelä-Savon soteuudistus osallistuivat lisäksi syyskuussa järjestetyille Ikäihmisten messuille Mäntyharjussa ja Savonlinnan seudun Kolomosen koordinoimille Hyvinvointimessuille Tanhuvaarassa. Alueellinen laaja hyvinvointikertomus vuosilta 2020-2021 ja hyvinvointisuunnitelma 2022 (2023) hyväksyttiin valtuustossa kesäkuussa. Tilannekuvan perusteella suurin osa alueen väestöstä voi hyvin ja kokee elämään tyytyväisyyttä. Ikääntyneiden toimintakyky oli aikaisempaa parempi ja elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus noussut. Yksinäisyyden ja ahdistuneisuuden kokemukset olivat lisääntyneet edelliseen kauteen verrattuna. Hyvinvointi- ja terveyserot näyttäytyivät mm. rakenteellisen aikuissosiaalityön asiakkaita koskeneessa tutkimuksessa muuta väestöä haasteellisempina elämän olosuhteina, vähäisenä koulutuksena ja heikkoina työmahdollisuuksina. Nuorten elintavoissa oli huolestuttavaan suuntaan jatkunutta pidempiaikaista kehitystä, josta mainittavimpina kouluruoan syömättä jättäminen, liian vähäinen nukkuminen ja päihdekokeilut, jotka ovat yleisempiä toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa opiskelevilla kuin lukiolaisilla. Analyysin tuloksena todettiin tarve ennakoivaan, monipuoliseen ja innovatiiviseen ennalta ehkäisevään työhön jokaisessa ikäryhmässä. Haasteisiin vastaamisen todettiin edellyttävän myös jatkossa monialaista yhteistyötä.

Mikkelissä 24.1.2022 Eeva Häkkinen, hyvinvointikoordinaattori

FORSSAN SEUDUN HYVINVOINTIKUNTAYHTYMÄ

HELSINGIN JA UUDENMAAN SAIRAANHOITOPIIRI

Laadukas toiminta: Sairaanhoidopiirin perusterveydenhuollon yksikön (Pth-yksikön) Hyte-tiimin perustehtävänä on tarjota asiantuntemusta ja tukea kunnille ja hyvinvointialueille järjestämällä koulutusta, kokoamalla hyvinvointi- ja terveysseurantatietoja sekä levittämällä kuntien käyttöön sairauksien ja ongelmien ehkäisyyn näyttöön perustuvia toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä. HUSin hyte-työtä on ohjannut ja tukenut HUSin toimitusjohtajan vetämä ja HUSin, kuntaedustajien, sekä Helsingin yliopiston edustajista koostuva HUSin Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä sekä yhteistyökumppanien, järjestöjen, oppilaitosten ja Käyvän hoidon edustajista koostuva asiantuntijaryhmä.

Vuonna 2022 valmistauduttiin Sote-uudistukseen ja Uudenmaan erilliskäyttöön. HUSissa toteutettiin organisaatiouudistus vastaamaan uuden HUS-yhtymän tehtävää Uudenmaan asukkaiden palvelujen

järjestäjänä yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa. Pth-yksikkö osallistui aktiivisesti Uudenmaan alueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyön pohjustamiseen ja suunnitteluun osallistumalla HUS järjestämissopimustyön Hyte-teemaryhmään. Loppuvuodesta 2021 nimetyn Hyte-teemaryhmän työ jatkui vuoden 2022 tiiviinä. Ryhmä koosti raameja Uusimaatasoiselle hyte-yhteistyölle keräten hyte-tietopohjaa ja laatien järjestämissopimuksen hyte-osuuksia. Järjestämissopimuksen hyväksymisen jälkeen tavoitteena on perustaa Uusimaatasoinen Hyte-ryhmä luomaan yhteistä strategiaa ja tukemaan sen toteutumista.

Yhtenä Pth-yksikön tehtävänä on tukea sote-palvelujen alueellista integraatiota. Pth-yksikkö oli vuonna 2022 vastuussa HUSin sote-uudistuksen valmisteluun liittyvän yhdyspinnat, verkostot ja integraatio -selvityksestä, jonka pohjalta yhteistyön käytäntöjä lähdetään kehittämään.

Vuonna 2022 Pth-yksikön hyte-työssä keskityttiin uusien hyte-rakenteiden suunnitteluun, tietopohjatyöskentelyyn, aktiiviseen alueelliseen ja kansalliseen yhteistyöhön ja vuonna 2019 aloitetun Hyvä kierre -projektin ja sen verkostojen kanssa tehtävään koulutus- ja kehittämistyöhön. Hyvä kierre -projektissa näyttöön perustuvien toimintamallien levittäminen tapahtuu neljässä kohteessa ja viidessä verkostossa: tupakoimattomuuden ja nikotiinittomuuden edistäminen, osallisuuden vahvistaminen (lasten ja nuorten hyvinvointi -verkosto sekä pitkäaikaistyöttömien palvelut -verkosto), terveyserojen kaventaminen (lihavuuden ehkäisy ja hoito -verkosto) sekä kaatumisten ehkäisy. Verkostoissa on yli 400 ammattilaista ja kaikkia Uudenmaan kuntia on kutsuttu mukaan.

Hyvä kierre -projektissa nostettiin vuonna 2022 kaikkien verkostojen yhteiseksi teemaksi liikkuminen. Verkostojen keskeisiä sisällöllisiä teemoja olivat: verkostot terveyttä edistämässä, asiakaslähtöinen digitaalinen kehittäminen sekä hyte-yhteistyö uusissa sote-rakenteissa. Vuosittaiseen Hyvä kierre -päivään nostettiin ajankohtainen Terveyden edistäminen planetaarisen terveyden kontekstissa -aihe. Vuonna 2021 aloitetut terveyden edistämisen Teams-aamuseingit jatkuivat suunnitellusti. Kerran kuussa paneuduttiin 40 minuutin ajaksi ajankohtaiseen terveyden edistämisen teemaan, jota käsiteltiin asiantuntija-alustuksin sekä käytännön työkaluja esitellen.

Yhteistyötahot: Pth-yksikkö on ollut HUSin edustajana STESO:ssa ja mukana sen Tupakaton Sote-verkostossa, sekä lisäksi HUSin edustajana Savuton Suomi 2030 asiantuntijaryhmässä. HUSin Savuton sairaala toiminta sisältää mm. Tupakoimattomana ja nikotiinittomana leikkaukseen toimintamallin vakiinnuttamisen, henkilöstön vieroitustyön osaamisen vahvistamisen sekä Savuton kampus -ohjelman. Vuonna 2022 päivitettiin Savuton sairaala -juliste, tehtiin Savuton HUS -uutisointia, järjestettiin Savuttomuus kannattaa ajankohtaiswebinaari ja työsuojelu toteutti Savuton sairaala kampanjan nikotiinittomuuden puolesta. HUS myös vastasi STESO:n tupakka- ja nikotiinityön auditointikyselyyn. Pth-yksikön Hyvä kierre - projekti järjesti useita tupakoimattomuuden ja nikotiinittomuuden edistäminen -aiheisia tilaisuuksia sote ammattilaisille ja asiantuntijoille ja osallistui aktiivisesti sairaanhoitopiirin Savuton sairaala -toimintaan.

HUSin edustajia oli myös THL:n ylläpitämissä Kaatumisten ja putoamisten ehkäisyn toimeenpanosuunnitelman ja Lihavuuden ehkäisyn asiantuntijaverkostoissa, päätösten tueksi -kirjoitustyön työryhmässä sekä Lihavuuden Käypä hoito -suosituksen käyttöönottokysely -työryhmässä. Yhteistyökumppaneiden kanssa tuotettiin myös lapsille ja vanhemmille kohdennettu Hyvinvoinnin polulla - video (<https://www.hus.fi/tietoa-meista/kehittaminen/hus-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistajana/hyvinvoinnin-polulla-video>).

Pth-yksikkö teki yhteistyötä yliopistosairaanhoitopiirin tuottaman Terveyskylän kanssa Tupakoinnin lopettaminen hyvän hoidon tukena ja Tupakoimattomana leikkaukseen itsehoito-ohjelmien päivitystyössä, korkean verenpaineen itsehoito-ohjelman kehittämisessä sekä Filha ry:n tukena STESO:n rahoittamassa Tupakoinnin lopettamisen tuen verkkokurssin suunnittelussa.

Järjestöjen edustajia oli mukana Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijaryhmässä ja Hyvä kierre -verkostoissa. Sydänliiton kanssa tavattiin säännöllisesti ja Pth-yksikkö tukee Sydänliiton Tulppavalmennuksen implementaatiota Uudellemaalle. Koulutus-, tutkimus- ja kehittämissyhteistyötä tehtiin Metropolian YAMK terveyden edistämisen jatko-opiskelijoiden ja Helsingin yliopiston yleislääketieteen erikoistujien opintoihin liittyen. Sote-verkostojen tutkimus -yhteistyö Helsingin yliopiston ja muiden verkostoammattilaisten kanssa jatkuu Verkostojohtamisen käsikirja:n blogitekstien kirjoittamisella.

Viestintä: Viestintä on vaikuttamisen ja yhteistyön kannalta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä keskeistä toimintaa. Viestinnän välineinä oli HUS Pth-yksikön Hyte-toiminnan nettisivut www.hus.fi/hyvakerre, HUS intranet-sivut, uutiskirjeet, sähköpostiviestit, verkostojen Teams-tiimit, blogikirjoitukset ja Instagram-tili. Yhteistyössä THL:n, Sydänliiton ja Tule ry:n kanssa viestimme terveyttä edistävän arkiympäristön puolesta päättäjille THL:n Päätösten tueksi -julkaisusarjassa (Kuntapäättäjänä rakennat terveyttä edistävää arkea lapsille, nuorille ja lapsiperheille) ja Kuntaliiton blogissa (Kuntapäättäjillä on avaimet lasten ja nuorten terveyden edistämiseksi | Kuntaliitto.fi) sekä kansalaisille mielipidekirjoituksessa (Arkiympäristöllä on suuri merkitys lasten lihavuuden ehkäisyssä).

Paula Häkkänen, Terveyden edistämisen vs. ylilääkäri, HUS

JIK-PERUSPALVELULIIKELAITOSKUNTAYHTYMÄ (ILMAJOKI JA KURIKKA)

KAINUUN SOTE

KANTA-HÄMEEN SAIRAANHOITOPIIRI

KESKI-POHJANMAAN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUKUNTAYHTYMÄ SOITE

KESKI-SUOMEN SAIRAANHOITOPIIRI

Laadukas toiminta

Sairaanhoitopiirin perusterveydenhuollon yksikkö tukee sairaanhoitopiirissä ja kunnissa ammattilaisten tekemää terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä edistämällä näyttöön perustuvien menetelmien ja hyvien käytäntöjen jalkauttamista. Keski-Suomen hyvinvointisuunnitelman (2022-2024) toimeenpanoa toteutettiin yhteistyössä kuntien kanssa.

Tupakaton sote- toiminnan vahvistamista jatkettiin Novassa täsmentämällä opasteita ja viestintää liittyen sairaalan savuttomuuteen uutiskirjeissä, intrassa, infotauluissa sekä informoimalla sairaalan johtoa. Vuoden aikana vastattiin Tupakaton sote-verkoston kyselyyn, jonka pohjalta saatiin myös Novan Savuton sairaala -työryhmässä askelmerkkejä terveyttä edistettäviin asioihin. Sasa-työryhmän jatko hyvinvointialueella varmistetaan.

Kokemusasiantuntijatoiminnan kehittämistä jatkettiin koronapandemiasta huolimatta. Juttupenkkitoiminta jatkui ja toiminta alkoi laajentua myös muiden sote-toimijoiden toimesta. Vapaaehtoisten ja vertaisten toimintaa koordinoitiin OLKA®-toiminnan kautta. Vapaaehtoisia valmennettiin erilaisiin tehtäviin jälleen reilu kaksikymmentä. Toiminta saa paljon hyvää palautetta niin vapaaehtoisilta kuin potilailtakin.

Osana **ravitsemusterveyden edistämistä** pth-yksiköstä tuotettiin asiantuntijapalvelua valtakunnallisten ravitsemusstandardien kehittämiseen mm. osallistumalla ravitsemusstandardit -kyselyn suunnitteluun toiminnan arvioinnin tueksi. Osana Tulevaisuuden sote-keskusohjelmaa käynnistyi kaksi elintapaohjauksen hanketta, joissa mukana on ravitsemusterveys sekä **terveysliikunnan kehittäminen**. Ikääntyneiden

aivoterveysten edistämisen hankkeen tavoitteena on lisätä kunnissa jo järjestettäviin toimintoihin aivoterveystä edistäviä elementtejä. Toiminta tukee samalla kaatumisen ehkäisyä. Ravitsemusterapian perustason palveluita (etäpalvelut) sekä yhdyspinnalla tehtävää ravitsemusterveyden edistämistyötä kehitettiin. Maakunnallinen ravitsemustyöryhmä koottiin ja ravitsemusterapian resurssien vahvistamista valmisteltiin (hyvinvointialueen ravitsemusyksikkö) kohti hyvinvointialuetta. Liikuntaneuvonnan palveluketju on tärkeä osa SOTE-keskusten toteuttamaan elämäntapaohjausta. Tällä hetkellä liikuntaneuvonnan palveluketju toteutuu 13 kunnassa Keski-Suomessa. Yhteistyössä kuntien kanssa on tunnistettu ja kehitetty erilaisia paikallisia lasten ja perheiden liikuntaneuvonnan prosesseja.

Hanketoiminnassa Terveyden edistämisen määrärahaa saatiin Yhteiskunnan sosiaalisen laadun, hyvinvoinnin edistämisen ja kustannukset -hankkeelle, minkä tavoitteena on tuottaa hyvinvointitietoa päätöksenteon ja johtamisen tueksi hyvinvointialueelle ja kuntiin (2022-2024). Osana valtakunnallista työkykyohjelmaa Meijän kyvyt käyttöön -hanke päättyi (2020-2022). Osallistavan taiteen ohjelmaa toteutettiin Työsuojelurahaston avustuksella sekä yhteistyökumppani NewBeatin kanssa koko vuosi 2022 ja lisäksi saatiin AVEK-rahoitusta sädesairaalan taideresidenssin jatkolle vuodelle 2023.

Yhteistyötahot Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tehdään useiden toimijoiden ja verkostojen kanssa. Verkostoja on kansallisella ja maakunnallisella tasolla.

Viestinnässä hyödynnetään sairaala Novan virallisia kanavia (verkkosivut, Facebook ja Twitter) ja viestinnän henkilöstölle suunnattua uutiskirjettä. Lisäksi tuotettiin aktiivisesti sisältöä Keski-Suomen hyvinvointialueen (hyvaks) ja Sote-uudistus-hankkeiden sosiaaliseen mediaan. Meijän Polku -kansanterveysohjelmaan tuotettiin myös sisältöä.

Susanna Mutanen, hyvinvointikoordinaattori (susanna.mutanen(at)hyvaks.fi)

LAPIN SAIRAANHOITOPUURI

LÄNSI-POHJAN SAIRAANHOITOPUURI

PIRKANMAAN SAIRAANHOITOPUURI

Pirkanmaa, alueellinen toiminta

Laadukas toiminta

Tulevaisuuden sote-keskus-hankeessa (PirSOTE) jatkettiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) sekä ehkäisevän päihdetyön (EPT) toiminnallisen muutoksen työstämistä hankesuunnitelman mukaisesti. Pysytty aikataulussa ja tavoitteissa. Koordinoitu Pirkanmaan alueellisen kulttuurihyvinvointisuunnitelman päivitys osana PirSOTE-hanketta. Koordinoitu valtakunnallisen RRP-hankkeen pilari 4 investointi 2:n Pirkanmaan osahanketta, jossa rakennetaan alueellista elintapaohjauksen palvelutarjotinta. Työstetty myös RRP2-kauden (2023-2025) Pirkanmaan hankehakemus investointi 2:n osalta ja saatu lähes tavoiteltu valtionavustus.

Yhteistyö

Osallistuttu Pirkanmaan hyvinvointialueen (Pirha) HYTE- ja EPT-kokonaisuuden valmisteluun. Koordinoitu alueen kuntien HYTE- ja EPT-koordinaattoreiden verkoston toimintaa. Osallistuttu STESO-verkoston edustajana valtakunnalliseen STM:n ja OKM:n koordinoimaan Taiku3-työryhmään. Osallistuttu asiantuntijan roolissa STM:n hyvinvointialuevalmistelun yhdyspintatyöryhmään sekä sen liikunnan edistäminen sote-palveluissa alatyöryhmään ja KTNK:n liikunta- ja ravitsemus alajaoston työskentelyyn. Osallistuttu THL:n koordinoimaan alueiden HYTE-vastuuvälittäjien verkoston toimintaan.

Viestintä

Pirkanmaan kaikki kunnat ovat mukana PirSOTE-hankkeessa. Kunnista 17/23 julkaisi vuoden 2022 aikana verkkosivuillaan ”Hyvinvointia elintavoilla”-sivuston, johon on koottu kunnan tuottamat elintapaohjauksen palvelut. Alueellinen viestintä tapahtunut alueellisten HYTE- ja EPT-verkoston kautta sekä PirSOTE-hankkeen virtuaalisten HYTE-aamukahvien ja -työpajojen kautta. Hyödynnetty viestinnässä Howspace-alustaa. Esitelty alueellista HYTE- ja EPT-kokonaisuutta Pirhan hyvinvointi- ja kokonaisturvallisuusvaliokunnan 5:ssä kokouksessa.

Pirkanmaa, erikoissairaanhoido

Laadukas toiminta

Erikoissairaanhoidon terveyden edistämisen toimintaa linjasi toimialuejohtajatasoinen ohjausryhmä (3 kokousta), suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi terveyden edistämisen koordinaattori (60 %) johtama asiantuntijatyöryhmä (5 kokousta) ja operatiivisen terveyden edistämisen toiminnan jalkautuksesta sekä seurannasta vastasivat toimialueiden terveyden edistämisen työryhmät sekä yhdyshenkilöt.

Yhteistyö

Erikoissairaanhoidon keskeiset yhteistyökumppanit ovat Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot (STESO ry), kansallinen Tupakaton sote -verkosto, alueellisen HYTE-koordinaation ohjausryhmänä toimiva Terveyden edistämisen neuvottelukunta, Pirkanmaan kulttuurihyvinvoinnin kehittämisen KULTU-verkosto ja alueellinen ennaltaehkäisevän päihdetyön (EPT)-verkosto.

PSHP:ssä tehtiin terveyden edistämisen tavoitteiden seuranta ja arviointia. Erikoissairaanhoidossa toteutettiin Tupakaton sote-verkosto itsearviointi (ent. Savuton sairaala), jonka kysely muuttui tälle vuodelle. Itsearviointikyselyn pohjalta nostettiin kehittämiskohteita esiin, jotka käsiteltiin terveyden edistämisen ohjausryhmässä sekä - asiantuntijatyöryhmässä. Tarvittavien toimenpiteiden toteutus aikataulutettiin sekä osa toimenpiteistä käynnistettiin. Arvokasta tietoa sairaala-alueen savuttomuuden toteutumisesta saatiin myös asiakaspalautteiden kautta, joiden pohjalta tehtiin erilaisia kehittämistoimenpiteitä. Savuton sairaala -toimintaohjelman edellisenä vuonna käynnistynyt päivitystyö saatettiin loppuun sekä toimintaohjelma julkaistiin. Toimintaohjelman jalkautumiseksi asiaa käsiteltiin erilaisissa työryhmissä, viestintää tehostettiin sisäisesti sekä ulkoisesti (mm. some-kampanjoinnilla). Pirkanmaan toimintamalli tupakasta ja nikotiinista vieroitukseen päivitystyö aloitettiin. Tupakasta vieroituksen koulutusten järjestämistä uudelleenarvioitiin. Uuden koulutusmenetelmän suunnittelu käynnistettiin. Päivitettävissä hoitoketuissa varmistettiin terveyden edistämisen teemojen huomiointi.

Seurattiin potilasruoan laatua osastojen elintarviketilauksen avulla. Seurattavat elintarvikkeet ovat maidon, piimän ja leipärasvojen laatua ja määrää. Henkilöstöruokailun laadunosalta seurataan Sydänmerkki-kriteerit täyttävien ruokalajien määrää. Raportointi kaksi kertaa vuodessa

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri jatkoi Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla -hankkeessa (2021–2023) osatoteuttajana. Erikoissairaanhoidon osalta hankkeen tavoitteiden mukainen työ käynnistyi 2022 kevään aikana; kulttuurihyvinvointisuunnitelma sairaalapalveluihin valmistuu vuoden 2023 aikana. Alueellisen kulttuurihyvinvointisuunnitelman päivitystyön tukemiseen osallistuttiin Pirkanmaan kulttuurihyvinvoinnin kehittämisen KULTU-työryhmän kautta. Erikoissairaanhoidossa kulttuurihyvinvointi näyttäytyi muun muassa Sote-taiteilijan vierailuilla yksiköissä, erilaisin taide- ja kulttuuritapahtumien järjestämisellä Tays:n aulatiloihin sekä lasten- ja nuorten yksiköissä monipuolisesti: kesällä 2022 aloitti sote-taidetiimi, joka on työskennellyt mm. Tays Särkänniemen sisähuvipuistossa sekä lasten- ja nuortenosastoilla. Sosiaalinen sirkus (Sorin sirkus) on tuonut monipuolista hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa lapsille ja nuorille.

Viestintä

Eri viestintäkanavia hyödyntäen jaettiin terveyttä ja hyvinvointia tukevaa materiaalia ja elintapojen muutosta tukevaa tietoutta ja ohjeita potilaille, ammattilaisille ja väestölle. Kansallisten verkostojen järjestämistä, henkilökunnalle suunnatuista koulutustapahtumista tiedotettiin organisaation sisäisessä viestinnässä.

Maarit Varjonen-Toivonen, ylilääkäri (maarit.varjonen-toivonen(at)pirha.fi)

POHJOIS-KARJALAN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN KUNTAYHTYMÄ SIUN SOTE

Laadukas toiminta

Siun soten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä kokoontui kahdeksan kertaa vuonna 2022. Hyte-toiminnan johtamisesta vastasi kehittämisjohtaja ja koordinoinnista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen päällikkö, jotka olivat myös mukana valmistelemassa tulevan hyvinvointialueen hyte-rakennetta yhteistyössä hyvinvointialueen valmistelutiimiin kuuluvan kumppanuuspäällikön kanssa. Hyte-resursseina oli lisäksi ennaltaehkäisevän päihdetyön asiantuntija sekä eri hankkeissa olevat resurssit esimerkiksi elintapaohjauksen, järjestöyhteistyön, lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn, asiakkaalle annettavan digituen sekä ehkäisevän mielenterveystyön ja ehkäisevän päihdetyön kehittämiseen ja toteutukseen. Lisäksi haettiin ja saatiin rahoitusta Suomen kestävä kasvun ohjelmasta (RRP) hyte-palvelutarjottimen ja elintapaohjauksen palvelupolkujen kehittämiseen. Siun sote koordinoi ja kutsui koolle erilaisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen verkostoja, kuten ehkäisevän päihdetyön ja elintapaohjauksen verkostot sekä maakunnallinen perhekeskusverkosto. Hyvinvointikertomus päivitettiin ja se hyväksyttiin Siun soten valtuustossa kesäkuussa 2022.

Elintapaohjausta alettiin kehittää kokonaisvaltaisemmin vuonna 2022. Siun soten sisäisestä elintapaohjauksen tilanteesta tehtiin kartoitus ja prosessinomaisen elintapaohjauksen maakunnallista kokonaisuutta lähdettiin kehittämään yhdessä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Terveysaseman toimintaan liittyvää linkkihenkilö-toimintamallia pilotoitiin yhdellä terveysasemalla. Maakunnallinen elintapaohjauksen verkosto kokoontui kaksi kertaa.

Ehkäisevässä päihdetyössä kehitettiin hoito- ja palveluketju sote-ammattilaisille päihteiden ja pelaamisen puheeksioton ja mini-interventioiden toteuttamisen sekä kirjaamisen tueksi, ja koulutettiin sote-ammattilaisia sen käyttöön. Maakunnallinen ehkäisevän päihdetyön verkosto kokoontui neljä kertaa. Lisäksi tehtiin yhteistyötä kuntien kanssa Pakka-toimintamallin käynnistämiseksi. Koko Pohjois-Karjalan kattava ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelma vuosille 2023–2025 laadittiin loppuvuoden aikana. Syksyllä 2022 Siun sote osallistui ensimmäistä kertaa Tupakaton sote -auditointiin.

Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyössä kartoitettiin tulevan hyvinvointialueen tarpeet lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön kehittämiseksi, päivitettiin alueellinen MARAK-toimintamalli ja vahvistettiin riskiarviointimallin käyttöönoton jalkauttamista. Lisäksi käynnistettiin henkilöstökoulutukset lähisuhdeväkivallan tunnistamisen lisäämiseksi.

Yhteistyötahot

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä tehtiin yhteistyössä mm. kuntien, kolmannen sektorin ja oppilaitosten kanssa. Keskeisiä yhteistyötahoja olivat kunnat, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto (maakunnallisen hyte-ryhmän toiminta), maakunnalliset järjestötoimijat (mm. kuntien hyvinvointikoordinaattoreiden verkosto & järjestöjen ja Siun soten välinen kumppanuusryhmä), hyvinvointialueen valmisteluun liittyvät yhteistyöryhmät sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvä hankeyhteistyö eri toimijoiden kanssa.

Viestintä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta viestintä keskittyi Siun soten henkilöstölle tapahtuvaan viestintään Intran kautta. Intraan alettiin koostaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta.

Ehkäisevän päihdetyön viestintään panostettiin enemmän, ja alettiin työstämään yhdessä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa ehkäisevän päihdetyön viestintäsuunnitelmaa. Suunnitelmallista ehkäisevän päihdetyön viestintää toteutettiin muun muassa huoltajille Wilman kautta sekä asukkaille maakuntalehti Karjalaisen ja Siun sote sosiaalisen median kanavien kautta.

Joensuussa 17.2.2023, Ellinoora Ojala, ennaltaehkäisevän päihdetyön asiantuntija

POHJOIS-POHJANMAAN SAIRAANHOITOPIIRI

Laadukas toiminta

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin terveyden edistämisen työryhmän tehtävänä on seurata ja arvioida terveyden edistämisen toimintaa ja terveyden edistämisen toimintamallien käyttöönottoa OYS:n tulosalueilla ja OYS-Erva-alueella. Vuonna 2022 työryhmän puheenjohtajana toimi ylihoitaja Katri Korolainen ja sihteerinä terveyden edistämisen koordinaattori Leea Järvi. Työryhmä kokoontui neljä kertaa, lisäksi pidettiin yksi sähköpostikokous, jossa hyväksyttiin edellisen vuoden toimintakertomus. OYS Erva-terveyden edistämisen työryhmän kokoonpanoa tarkistettiin vastaamaan uudistunutta organisaatorakennetta.

Jatkettiin vuonna 2021 aloitettua potilaiden alkoholin riskikulutuksen tunnistamisen ja lyhytneuvonnan kehittämistä. Yhteistyötä tehtiin POPSote-hankkeen mielenterveys- ja päihdetyön kehittämistiimin kanssa ja osallistuttiin Kallion hyvinvointialueella kehitetyn toimintamallin toimeenpanoon.

OYS Erva terveyden edistämisen työryhmä organisoi tupakaton sairaala -itsearviointin syyskuussa 2022. Arviointi tehtiin käyttämällä kansallista kyselyä. OYS:n osaamiskeskusten johtoryhmien sihteerit välittivät kyselyn johtoryhmille. Kyselyyn vastasi kuusitoista osaamiskeskusten johtoryhmää kahdestakymmenestä. Vastausprosentti oli kahdeksankymmentä.

Vastausten perusteella johtoryhmillä on vain vähän tietoa potilaiden ja henkilökunnan tupakoimattomuuteen ja nikotiinittomuuteen tukemisesta. Menetelmiä, mittareita ja kirjaamiskäytänteitä ei myöskään tunnettu. PPSHP:n tupakka- ja nikotiinivierotuksen-hoitopolku ei ollut tuttu. Johtoryhmien mielestä ammattilaisten osaaminen ei ole riittävää eikä koulutusta ole ollut tarpeeksi. Kyselyn tuloksista raportoitiiin sairaanhoitopiirin laajalle johtoryhmälle. Puheenjohtaja ja sihteeri osallistuivat johtoryhmän kokoukseen.

Kuntoutuksen palvelualueen lääkäreille järjestettiin info potilaiden tupakoimattomuuteen tukemisesta yhteistyössä Filha ry:n kanssa.

Työryhmä osallistui Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lihavuuden käypä hoito -suosituksen tunnettavuudesta tehdyn kyselyn laatimiseen ja jakeluun sihteerin välityksellä. Kysely lähetettiin toimialueiden ja osaamiskeskusten johtajille eteenpäin lähetettäväksi

Yhteistyötahot

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin on toiminut aktiivisesti Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot ry:ssä, osallistunut hallitustyöskentelyyn ja ollut mukana kansallisten, sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden ravitsemusterveyden edistämisen standardien kehittämistyössä.

Terveyden edistämisen yhteistyötä tehtiin POPsote:n Mielenterveys- ja päihde- osahankkeen kanssa. Yhteistyö jatkui Pohjois-Pohjanmaan maakunnallisen hyvinvoinnin yhteistyöryhmän kanssa ja Pohjois-pohjanmaan elintapaverkoston sekä maakunnallisen ravitsemusterveyden verkoston kanssa. Lisäksi

yhteistyötä tehtiin Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopiston kanssa jatkamalla ammattilaisten elintapaohjauksen verkkokoulutusta. Hankeyhteistyö jatkui myös Sydänliiton Neuvokas perhe-tiimin kanssa.

Työryhmän tekemä terveyden edistämisen yhteistyö OYS:n erityisvastuualueella sisälsi muistioiden ja materiaalien välittämistä. Muu yhteistyö jäi vähäiseksi.

Viestintä

Terveyden edistämisestä tiedotettiin PPSHP:n perusterveydenhuollon yksikön uutiskirjeissä ja sosiaalisessa mediassa. OYSPlus-blogisivustolla julkaistiin 22.11.22 kirjoitus [hyvinvointia edistävä OYS](#). Työryhmälle on perustettu Teams-ryhmä, jonka kautta työryhmä viestii sisäisesti sähköpostin ohella.

Leea Järvi, terveyden edistämisen koordinaattori (leea.jarvi(at)pohde.fi)

POHJOIS-SAVON SAIRAANHOITOPIIRIN PSSHP

Kulttuurihyvinvointi sairaalassa:

Vuonna 2022 KYSissä järjestettiin yhteensä 17 näyttelyä, joista neljä Kaarisairaalan dialyysiosastolla, kolme "Viidakkogalleriassa" lastenkirurgian poliklinikalla, viisi G1-käytävägalleriassa, kolme G2-käytävägalleriassa ja kaksi pääsairaalan näyttelyvitriinissä.

Näyttelyitä ovat järjestäneet ammattitaiteilijoiden lisäksi erilaiset kuvataide- ja valokuvauseurat, harrastelijat sekä KYSin oman henkilöstön jäsenet. Esillä on ollut mm. maalauksia, piirustuksia, grafiikkaa, valokuvia, digitaalisesti toteutettuja teoksia ja veistoksia.

Näyttelyajat ovat olleet erittäin suosittuja ja valtaosa näyttelypaikoista on varattuja vuodeksi – puoleksitoista eteenpäin. Haastavin näyttelypaikka käyttöä ajatellen on ollut pääsairaalan vitriini, jossa lokerikkojen koko rajoittaa sitä, mitä voi tuoda esille.

Jokainen näyttelyaika kestää kolme kuukautta ja kaikista näyttelyistä ("Viidakkogalleriaa" lukuun ottamatta) allekirjoitetaan näytteilleasettajien kanssa sopimus, jossa näytteilleasettaja sitoutuu vastaamaan teoksistaan näyttelyn ajan. Näyttelytoiminnasta ei aiheudu sairaalalle kustannuksia.

KYSin henkilöstölle järjestettiin kesällä 2022 oma valokuvanäyttely teemalla Työn iloa! Näyttelyn käytännön työn toteutti Humakin kulttuurituotannon opiskelija harjoittelutyönään. Näyttelystä tiedotettiin Intrassa ja siihen saivat halutessaan osallistua kaikki henkilöstön jäsenet. Henkilöstö lähetti kuvia ja tekstejä siitä, mitkä asiat tuottavat iloa ja hyvinvointia työarjessa. Kuvat kerättiin sähköisesti ja kulttuurihyvinvointityöryhmä teetti kuvat valokuvapaperille ja kehysti vaihtokehyksiin. Kuvien kautta näkyi, että monelle harrastukset, eläimet ja luonto tuovat hyvinvointia arkeen, mutta useat kertoivat myös, että tärkeä työn iloa tuova asia ovat työkaverit ja heidän kanssaan jaettu arki.

Työn iloa! -näyttelystä järjestettiin jälkikäteen myös kysely, jossa kysyttiin, että millaisia tunteita näyttely herätti, koettiin kuvien yhteydessä olevat tekstit merkityksellisiksi ja onko tulevaisuuden suhteen kehitysehdotuksia. Toteutuksessa pidettiin siitä, että se antoi yksiköille ja yksittäisille henkilöille positiivista näkyvyyttä, mutta kritiikkiä sai se, että kuvissa olisi saanut näkyä enemmän työarki eikä vapaa-aika. Näyttelylle toivottiin jatkoa.

Valtakunnallinen Sairaalaklovnitoiminta juhli 20-vuotista historiaa 24.5.2022, jolloin KYSin omat sairaalaklovnit levittäytyivät Puijon pääsairaalan aulaan ja esittelivät toimintaansa myös pääsairaalan vitriininäyttelyssä.

KYSin kulttuurihyvinvointistrategiaa ei päivitetty, koska Kuopion kaupunki koordinoi ja valmistelee koko Pohjois-Savon yhteistä kulttuurihyvinvointistrategiaa, jonka kommentointiin osallistui myös kaksi KYSin kulttuurihyvinvointityöryhmän jäsentä. Tapaamiseen osallistuneet kulttuurikentän eri toimijat toivovat, että laajemmin ja yhteisesti sitouduttaisiin yhteiseen kulttuurihyvinvointistrategiaan: [Hyvää tuovan kulttuurin Pohjois-Savo kulttuuristrategia 2022–2030](#)

Tupakoimaton sairaala:

Tupakoimaton KYS -työryhmä kokoontui 2022 yhden kerran. Kokousten ulkopuolella valmisteltiin tupakoimattomuuteen ohjaavaa av-materiaalia. Sairaala valmistautui vuonna 2022 siirtymiseen hyvinvointialueorganisaation osaksi. Samassa yhteydessä on tavoite siirtää tupakoimattomuustyö osaksi koko hyvinvointialueen toimintaa. Tämä siirtyminen on vielä kesken.

Ehkäisevä päihdetyö:

Edistetty alkoholin riskikäytön toimintamallin käyttöönottoa. Tehty nikotiinon toimintamalli neuvoloihin. Järjestetty koulutuksia ehkäisevän päihdetyön sosiaali- ja terveysalan toimijoille.

Turvallisuuden edistäminen:

Kaatumisten ehkäisemiseksi on päivitetty Pysytään pystyssä opas ja ohjeistuksia kaatumisten vähentämiseksi, toteutettu kaatumisten ehkäisyn kysely ja kuvattu kaatumisten ehkäisyn yhteistyötoimijoiden yhdyspinnat. Ammattilaisia on koulutettu kaatumisen ehkäisyn vaikuttavista menetelmistä.

Ravitsemus:

Työkäisille on järjestetty elintapavalmennuksia ryhmissä ja edistetty ikääntyneiden ruokasuositusten käyttöönottoa.

Yhteistyö

Pohjois-Savon tulevan hyvinvointialueen HYTE-rakenne ja tehtävät ja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyväksyttiin aluevaltuustossa. Hyvinvointialueen hyvinvointiryhmäksi nimettiin hyvinvointialueen johtoryhmä ja valmisteltiin alueen HYTE-työtä johtavan HYTE-neuvottelukunnan nimittäminen. PSSHP on osallistunut aktiivisesti Terve Kunta verkoston toimintaan.

Säde Rytönen HYTE- ja osallisuuspäällikkö vs. (sade.rytkonen(at)pshyvinvointialue.fi)

PÄIJÄT-HÄMEEN HYVINVOINTIYHTYMÄ

RAAHEN SEUDUN HYVINVOINTIKUNTAYHTYMÄ SALON KAUPUNKI, SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMEN PALVELUT

SATASAIRAALA, SATAKUNNAN SAIRAAHOITOPUOLIKKO

Laadukas toiminta

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä toteutettiin monitasoisesti ja monitoimijaisesti tiiviissä yhteistyössä eri sidosryhmien ja hankkeiden kanssa. Satasairaalan perusterveydenhuollon yksikön toimesta koordinoitiin maakunnan hyte-yhteyshenkilöverkostoa, tukien kuntien hyte-toimintaa. Tupakaton sote - auditointi toteutettiin syksyllä. Hoito- ja palveluketjujen suunnittelu- ja kehittämistyö jatkui.

Hoito- ja palveluketjutyötä tehtiin tiiviissä yhteistyössä hankkeiden kanssa ja palveluketjuilla pyrittiin vastaamaan hankkeiden tarpeisiin mm. Itsemurhien ehkäisyn palveluketju ja ikäryhmittäiset mielen hyvinvoinnin palveluketjut. Palveluketjut laadittiin moniammatillisissa, maakunnallisissa ja organisaatorajat ylittävissä työryhmissä. Kaikessa suunnittelu- ja kehittämistyössä huomioitiin ennaltaehkäisevä ja hyvinvointia ja terveyttä edistävä näkökulma. Palveluketjut julkaistiin niin, että kaikki ammattilaiset pääsevät niitä hyödyntämään. Sidosryhmäyhteistyö ja asiakasnäkökulma olivat tärkeä osa palveluketjutyötä. Palveluketjutyön avulla kehitettiin mm. ammattilaisten välistä avointa vuorovaikutusta, tietoisuutta eri palvelukokonaisuuksista, palveluiden asiakaslähtöisyyttä ja yksilöllisyyttä ja palveluiden sekä yhdyspintojen sujuvuutta. Kulttuurihyvinvoinnin palveluketjutyö aloitettiin yhteistyössä Satakulttuurin hankkeen kanssa. Palveluketjun avulla on tarkoitus lisätä tietoisuutta ja tehdään kulttuurihyvinvoinnista entistä näkyvämpää.

Perusterveydenhuollon yksikkö osallistui aktiivisesti Satakunnan tulevan hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Yhteistyössä monitoimijaisen työryhmän kanssa kuvattiin hyte-yksikön koordinaatiovastoit ja kokonaisuudet, jotta saatiin perusteita esitetyille maakunnan hyte-resursseille. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta esiteltiin eri yhteyksissä laajasti.

Perusterveydenhuollon yksikkö oli mukana perustamassa Satakuntaan alueellista ravitsemustyöryhmää ja toimii työryhmän yhtenä jäsenenä. Työryhmän tavoitteena on laatia alueellinen ravitsemusterveyden edistämisen suunnitelma sekä kehittää ja edistää ravitsemusyksikön perustamista Satakuntaan.

Yhteistyötahot

Satakunnan sairaanhoitopiiri on osallistunut Suomen terveyttä edistävät sairaalat ja organisaatiot ry:n verkoston toimintaan. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyö on ollut laajaa, ulottuen kuntiin, järjestöihin, seurakuntaan, poliisiin, AVI:iin, TE-palveluihin, KELA:aan, Taike:een, oppilaitoksiin jne. Satasairaalan toiminnassa on otettu yhä enemmän huomioon asiakas- ja potilasnäkökulma.

Viestintä

Perusterveydenhuollon yksikkö viesti laajasti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omille verkostoilleen ja yhdyspinnoille maakunnassa.

Suunnittelija Jenni Jokiranta Satakunnan hyvinvointialue, jenni.jokiranta@sata.fi

VAASAN SAIRAANHOITOPIIRI

VARSINAIS-SUOMEN SAIRAANHOITOPIIRI

Toimintasisällön laatu

Sairaanhoitopiirillä on terveyden edistämisen suunnitelma, joka sisältää laatustandardit ja hyvien käytäntöjen suositukset.

Varsinais-Suomen alueellisen hyte -työryhmän tavoitteet ja toimintasuunnitelma ohjaavat toimintaa alueella. Varsinais-Suomen alueelliseen hyvinvointikertomukseen on koottu väestön terveyden- ja hyvinvoinnin kuvaavia tietoja.

Sairaanhoitopiirissä on terveyden edistämisen työryhmä, jonka puheenjohtajana toimi ehkäisevän terveydenhuollon professori Päivi Rautava. Työryhmän tehtävänä on terveyden edistämisen

toimintasuunnitelman toimeenpano, potilaiden, henkilöstön ja väestön terveyden edistämisen näkökulman integroiminen toimintaan, henkilökunnan osaamisen lisääminen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen liittyvissä aiheissa, arviointi, STESO toimintaan osallistuminen ja savuton sairaala auditointi vuosittain.

Sairaanhoitopiirissä toteutettiin savuton sairaala auditointi vuonna 2022. Tupakoimattomana leikkaukseen toimintamallia on valmisteltu yhteistyössä Turun kaupungin perusterveydenhuollon kanssa.

Asiakkaan näkökulma on vahvistunut palveluiden suunnittelussa ja arvioinnissa. Sairaanhoitopiirissä toimii asiakasraati, joka on laatinut Hyvän palvelun periaatteet –huoneentaulun. Kokemusasiantuntijakoulutus käynnistyi vuonna 2016 ja vuonna 2017 jokaisella toimialueella on vähintään yksi kokemusasiantuntija. Syksyllä 2022 käynnistyi sairaanhoitopiirin, Turun kaupungin ja järjestöjen yhteistyönä kokemusasiantuntijakoulutus, osallistujia 17 henkilöä. Koulutus sai rahoitusta Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeesta.

VSSHP sai vuodelle 2022 rahoitusta kestäväen kasvun ohjelmalle, jossa yhtenä osana oli hyvinvoinnin monialainen palvelukonseptin toimeenpanosuunnitelman luominen.

Ennaltaehkäisyn ja ongelmien varhaisen tunnistamisen vahvistamiseksi valtionavustusta kohdennetaan hyvinvoinnin monialaisen palvelukonseptin kehittämiseen ja käyttöönottoon. Palvelukonseptilla tarkoitetaan hyvinvointialueelle luotavaa toimintamallia, jonka avulla alueen kuntien ja kolmannen sektorin hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä, pärjäävyyttä, terveyttä ja osallisuutta edistävät palvelut ja toiminnot ovat sekä asiakkaiden että ammattilaisten helposti löydettävissä. Kehittämistyössä luodaan monialainen digitaalinen palvelutarjotin sekä työkalut ja toimintamalli, joiden avulla sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset pystyvät ohjaamaan asiakkaita näiden palveluiden ja toimintojen piiriin.

Hanketyö on sidottu osaksi tulevaa alueen rakennetta. Monialainen hyte-palvelukonseptin toteutuksen tuki tapahtuu yhteistyössä tulevan HVA:n hyte-yksikön kanssa, jonne sijoittuu mm. elintapaohjauksen koordinaatio. Rakenteista lähtevän työn kautta tullaan luomaan yhteistyössä tarvittavat verkostot, joiden kautta päästään osallistamaan ja tukemaan alueen ammattilaisten tarpeita palvelukonseptin suunnittelussa ja toimeenpanossa.

Yhteistyötahot

Sairaanhoitopiirin edustaja on toiminut STESOn hallituksessa.

Sairaanhoitopiirin alueella toimii maakunnallinen HYTE -työryhmä, jossa on alueen kuntien ja sairaanhoitopiirin edustus. HYTE työryhmän alaisuudessa toimii elintapaohjaus, liikunnan, mielen hyvinvoinnin, kulttuurin ja osallisuuden alatyöryhmät, joissa kussakin on valmisteltu tulevan hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuksia.

Sairaanhoitopiirissä toimi vuonna 2022 aktiivisesti tupakkayhdyshenkilöverkosto ja päihdeyhdyshenkilöverkosto. Verkostojen puitteissa järjestettiin teemakohtaisia alueellisia koulutustilaisuuksia.

Yhteistyötä on tehty Turun ammattikorkeakoulun ja Turun yliopiston kanssa.

Viestintä

Terveyden edistämisen toiminnasta viestitään sairaanhoitopiirin internetsivustolla, Lasaretti -lehdessä ja alueellisissa verkostoissa. Lisäksi on järjestetty eri teemoilla yleisöluentoja.

Minna Pohjola (minna.pohjola(at)varha.fi)